

16. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Жашківської районної ради Черкаської області щодо офіційного тлумачення положень частин першої, другої статті 32, частин другої, третьої статті 34 Конституції України від 20.01.2012 року № 2-рп/2012 [Електронний ресурс] режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v002p71012?nreg=v002p71012&find=1&text=%F1%E8%F1%F2%E5%EC%ED+%F2%EB%F3%EC%E0%F7&x=7&y=2#w13>

17. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо офіційного тлумачення поняття «щомісячне довгочасне грошове утримання», що міститься у підпункті "е" підпункту 165.1.1 пункту 165.1 статті 165 Податкового кодексу України від 14.12.2011 року № 18-рп/2011 [Електронний ресурс] режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v018p710-11?nreg=v018p71011&find=1&text=%F1%E8%F1%F2%E5%EC%ED+%F2%EB%F3%EC%E0%F7&x=3&y=3#w12>

18. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями Президента України про офіційне тлумачення положень частин другої, третьої статті 5, статті 69, частини другої статті 72, статті 74, частини другої статті 94, частини першої статті 156 Конституції України (справа про прийняття Конституції та законів України на референдумі) від 16.04.2008 року № 6-рп/2008 [Електронний ресурс] режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-08>

19. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частин другої, третьої, четвертої статті 219 Регламенту Верховної Ради України (справа про Регламент Верховної Ради України) від 01.04.2008 року № 4-рп/2008 [Електронний ресурс] режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v004p710-08>

СОЦІОЛОГО-ПРАВОВИЙ ЗМІСТ ПРИНЦИПІВ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОРИСТАННЯМ ТА ОХОРОНОЮ ЛІСІВ

Лапчак І.
(юрист)

Анотація. Автор розглядає поняття та соціолого-правовий зміст принципів державного контролю у галузі використання та охорони лісів. В основі діяльності у галузі контролю за охороною та використанням лісів – екологічна функція держави, обумовлена соціальним запитом суспільства на збереження природних ресурсів для нинішніх та майбутніх поколінь людей.

Ключові слова: екологічне законодавство, лісове законодавство, державний екологічний контроль, принципи державного екологічного контролю, державний контроль за охороною та використанням лісів, принципи державного контролю за охороною та використанням лісів.

Аннотація. Автор рассматривает понятие и социолого-правовое содержание принципов государственного контроля в области использования и охраны лесов. В основе этой деятельности необходимость реализации экологической функции государства, обусловленная социальным запросом общества на сохранения природных ресурсов для нынешних и грядущих поколений людей.

Ключевые слова: экологическое законодательство, лесное законодательство, государственный экологический контроль, принципы государственного экологического контроля, государственный контроль в области использования и охраны лесов, принципы государственного контроля в области использования и охраны лесов.

Annotation: Covering the principles of environmental law as a whole and of forest law particularly, is naturally considered as a promising line of research in both epistemological (scientific theory), and practical (legal) aspects. Thus, the problem of state control over the forests' use and protection principles has received some coverage in the study of forest law. Principles of control over the use and protection of forests, as a kind of legal principles, are characterized by specificity, which is determined by the content of forest law. However, these principles are self-important. They exist and operate independently on their expression in the law, although they may be expressed in the rules directly. In the study of the content and features of the principles of state control over the use and protection of forests one should also consider the basic principles of state supervision (control), which are legally defined in Article 3 of the Law of Ukraine "On the Fundamentals of State Supervision (Control) in Economic Activities". We propose to understand the principles of state control over the use and protection of forests as scientifically based, fixed directly in legislation or derived from the content of legislation main provisions that are characterized by versatility, general significance, and the highest imperative value. They ensure efficiency to identify key features and activities of public authorities vested with competence in organizing and conducting compliance audits of existing forest legislation of Ukraine by individuals or legal entities. General principles of such control include the rule of law; justice; rule of legislation; democracy; humanism; transparency; objectivity; professionalism; consistency; universality; planning; independence of supervisory authorities; centralism; scholarship; responsibility; compliance of enforcement measures applicable to offenders; completeness; efficiency and effectiveness. Specific principles include: preservation and enhancement of ecological potential of forests as a part of the national wealth that is under the special state protection; sustainable forest development fund securement; priority of environmental safety over economic interests in the use of forest resources; autonomous monitoring inadmissibility of combining the functions of forest management and control functions over the state-owned forests; completeness of the damages caused to the environment due to violations of forest legislation of Ukraine; combining measures of economic incentives and responsibility in the use and protection of forests. It should also be noted that the principles of legislative strengthening of the state control over the use and protection of forests will, in our view, optimize the legislative regulation of this type of state environmental control in general, make the system of legal regulation more coherent and thought-out.

З утворенням незалежної Української держави виникла об'єктивна потреба унормувати особливості здійснення державної політики щодо природних ресурсів, розташованих у межах території держави. Адже успішний економічний розвиток держави та вирішення її соціальних завдань багато в чому залежать від наявного природоресурсного потенціалу, який має бути якнайповніше задіяний у сучасних умовах, та ефективного його використання. До числа відповідних природних ресурсів, як відомо, належать ліси як особливий вид природних ресурсів, що чи на найдавніше використовується людством і які "посідають одне з чільних місць в ресурсній базі економіки України" [7, 6], є одним з важливих об'єктів правового регулювання [26].

Належна реалізація державної політики в лісовій галузі неможлива без відповідного державного контролю в цій сфері суспільних відносин. Між тим, без висвітлення цих питань неможливо уявити справжньої суспільної та юридичної цінності лісів як складової національного багатства України, висвітлити загальні проблемні питання державного управління лісами та лісовими ресурсами, а відтак і домогтися “їх раціонального включення в соціальний життєзабезпечувальний процес”[24, 3].

У цьому аспекті істотне значення для з’ясування специфіки державного контролю за використанням та охороною лісів мають питання цілей, завдань та принципів такого контролю. З-поміж них проблематика принципів такого контролю виявляється чи не найменш дослідженою.

Тому метою цієї статті є аналіз принципів державного контролю за використанням та охороною лісів в науці лісового права та в нормативному аспекті (через закріплення в чинному законодавстві).

Загалом, висвітлення принципів як в екологічному праві загалом, так і в лісовому праві зокрема, закономірно вважається перспективним напрямом наукових досліджень як у гносеологічному (науково-теоретичному), так і в прикладному (нормативно-правовому) аспектах. Відтак, проблематика принципів державного контролю за використанням та охороною лісів дістала певне висвітлення в дослідженнях з лісового права, зокрема в роботах Н.Г. Баканєвої [2], В.К. Биковського [3], В.Ф. Горбового [6], Б.В. Кіндюка [10], В.В. Костицького [11; 12], О.І. Крассова [13], О.В. Куликової [14], О.В. Лаєвської [15], Д.В. Малишева [17], П.В. Мельника [18], Є.І. Немировського [20], В.П. Непийводи [21], В.П. Печуляка [22], Г.М. Полянської [23], С.М. Шершуна [27] та ін.

Як відомо, термін “принцип” походить від латинського “*principium*”, що означає “основа” і розглядається також як щось ґрунтовне, постійне, ідея, що має силу незалежно від часу та обставин; узагальнення, яке виведено із спостереження численних фактів і підтвержене практикою. У праві принципи визначають нормоутворюючу і правозастосовну діяльність, координують функціонування механізму правового регулювання, є критеріями оцінки правності (правової природи) рішень органів держави і дій громадян, формують правове мислення і правову культуру, цементують систему права [26].

Принципи контролю за використанням та охороною лісів, будучи різновидом правових принципів, характеризуються специфікою, обумовленою змістом лісово-правових норм. Разом з тим, такі принципи мають і самостійне значення. Вони існують і функціонують незалежно від їх вираження в правових нормах, хоча й можуть виражатися в нормах безпосередньо. Тому принципи контролю назавжди мають важливе нормативно-регулююче значення для всієї системи державного контролю за використанням та охороною лісів.

На наш погляд, такі принципи є багато чому пов’язані, з одного боку, із загальними принципами державного екологічного контролю, а, з другого боку, - з принципами державного управління в галузі лісів та з принципами правової охорони лісів. Водночас, оскільки функція державного контролю посідає в управлінському циклі стосовно лісового фонду відносно відокремлене місце, відрізняючись від інших функцій своїм змістом, формами та методами здійснення, то і принципи такого контролю не можуть не мати своєї специфіки.

В.М. Гаращук під принципами державного контролю розуміє розроблені з урахуванням досягнень науки управління і втіленні в практику організаційні та правові основи організації і здійснення контролю, що забезпечують його результативність [5, 149].

В.А. Зуєв визначає основними принципами екологічного управління (державного управління в галузі екології) принципи сталого розвитку, ефективного поєднання адміністративних та економічних засобів екологічного управління, розділення господарсько-експлуатаційних і контрольних-наглядових повноважень, безперервність процесу управління і послідовність рішень, що приймаються [9].

О.Ю. Ганюхіна запропонувала таке визначення категорії принципів державного контролю у галузі охорони довкілля: це основні законодавчі начала, ідеї і вимоги, на основі яких будуються відносини, що виникають у процесі діяльності органів виконавчої влади, що здійснюють державний контроль у галузі охорони довкілля, з одного боку, та природокористувачами, з другого боку [4, 22].

З огляду на зазначене можна виокремити загальні та специфічні принципи державного контролю за використанням та охороною лісів, ґрунтуючись на наукових позиціях щодо співвідношення загальних та специфічних принципів контролю [25, 62], при тому, що нині досить поширеним в юридичній науці є виокремлення загальних та спеціальних принципів державного контролю в галузі охорони довкілля (О.Ю. Ганюхіна [4, 22], О.С. Михайлова [19, 24]).

На думку О.Ю. Ганюхіної, загальними принципами такого контролю є: законність управління; комплексний підхід до вирішення питань природокористування та охорони довкілля; поєднання басейнового та адміністративно-територіального принципів організації управління природокористуванням та охороною довкілля; розподіл господарсько-експлуатаційних та контрольних-наглядових функцій в організації діяльності органів виконавчої влади.

Натомість спеціальні принципи відображають, на думку цього автора, особливості здійснення такого державного контролю. До них належать: подолання множинності контрольних органів; імунітет господарської діяльності органів контролю; незалежність органів контролю від підконтрольних організацій; пріоритет превентивного контролю; інформаційне, наукове та кадрове забезпечення контролю; розмежування функцій державного контролю та функцій господарського використання природних ресурсів; контроль результатів екологічної діяльності; відкритість та доступність обов'язкових екологічних вимог для юридичних осіб, індивідуальних підприємців та інших суб'єктів; законність; отримання достовірної інформації про стан довкілля тощо [4, 22].

При такому дослідженні слід відзначити, що чинне лісове законодавство України нормативно не визначає поняття та класифікації (переліку) таких принципів. Водночас із аналізу його змісту, а також доктринальних наукових позицій, сформульованих у рамках екологічного та лісового права, можна запропонувати відповідний підхід до з'ясування змісту та переліку таких принципів.

Водночас у науці лісового права науковці (В.В.Костицький, В.Ф. Горбовой, Г.М. Полянська, Н.Г. Баканєва та ін.) виокремлюють три основних принципи правової охорони лісів: 1) принцип збереження і підвищення екологічного потенціалу лісів; 2) принцип безперервного, раціонального і відновлювального користування лісовим фондом; 3) принцип сталого управління лісами. Перший принцип цілком закономірно розглядається як одним з найважливіших у цій галузі суспільних відносин, адже він виступає як засада збереження і підвищення ресурсного, рекреаційного, екологічного потенціалу та біологічного розмаїття лісів. Принцип безперервного, раціонального і відновлювального користування лісовим фондом передбачає закріплення в нормах лісового права вимоги, що пронизує все лісове законодавство, що полягає в ефективному та комплексному використанні лісових багатств, їх відтворення і охорону на основі досягнень науки і техніки, суворе додержання всіх правил лісокористування відповідно до народногосподарським і природно-економічним значенням лісів. Принцип сталого управління лісами передбачає економне використання лісових ресурсів, обов'язкове їх відновлення та збереження для наступних поколінь [1, 12, 13].

При дослідженні змісту та особливостей принципів державного контролю за використанням і охороною лісів слід також враховувати законодавчо сформульовані у статті 3 Закону України "Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності" основні принципи державного нагляду (контролю): пріоритетності безпеки у питаннях життя і здоров'я людини, функціонування і розвитку суспільства, середовища проживання і життєдіяльності перед будь-якими іншими

інтересами і цілями у сфері господарської діяльності; підконтрольності і підзвітності органу державного нагляду (контролю) відповідним органам державної влади; рівності прав і законних інтересів усіх суб'єктів господарювання; гарантування прав суб'єкту господарювання; об'єктивності та неупередженості здійснення державного нагляду (контролю); наявності підстав, визначених законом, для здійснення державного нагляду (контролю); відкритості, прозорості, плановості й системності державного нагляду (контролю); неприпустимості дублювання повноважень органів державного нагляду (контролю); невтручання органу державного нагляду (контролю) у статутну діяльність суб'єкта господарювання, якщо вона здійснюється в межах закону; відповідальності органу державного нагляду (контролю) та його посадових осіб за шкоду, заподіяну суб'єкту господарювання внаслідок порушення вимог законодавства; дотримання умов міжнародних договорів України; незалежності органів державного нагляду (контролю) від політичних партій та будь-яких інших об'єднань громадян; наявності одного органу державного нагляду (контролю) у складі центрального органу виконавчої влади [8]. Ці принципи мають поширюватися і на лісову сферу з огляду на те, що сфера дії даного Закону охоплює державний нагляд (контроль), зокрема щодо виявлення та запобігання порушенням вимог законодавства суб'єктами господарювання у галузі довілля (абзац 1 статті 1 Закону [8]).

Д.В. Малишев, аналізуючи принципи державного лісового контролю, запропонував провести розмежування принципів такого контролю та принципів організації системи державного лісового контролю. Якщо перші охоплюють сферу здійснення такого контролю (методи, способи організації і проведення перевірок), то другі – сферу організації контрольних органів (їх систему, повноваження та взаємодію). До числа першої групи принципів цей дослідник відніс принципи законності; гласності (публічності або відкритості); об'єктивності; своєчасності; невідворотності; участі громадськості у здійсненні лісового контролю, а до другої – принципи незалежності контрольних органів; принцип ефективності; принцип збалансованості; принцип неприпустимості суміщення функцій органів державної влади з прийняття нормативно-правових актів з функціями по контролю, а також з функціями управління державним майном [17, 48-80].

На наш погляд, таке розмежування двох груп принципів має дещо умовний і штучний характер: навряд чи правильно принципи діяльності слід протиставляти принципам організації системи органів, які цю діяльність здійснюють. Тому більш плідним видається розмежування принципів державного контролю за використанням та охороною лісів на принципи загальні та спеціальні. Перші властиві всій системі державного екологічного контролю, тоді як другі більшою мірою відбивають специфіку здійснення контрольної діяльності в лісовій галузі.

Загалом же, під принципами державного контролю за використанням та охороною лісів ми пропонуємо розуміти науково обґрунтовані, закріплені прямо в законодавстві або такі, що виводяться із змісту законодавчих норм, основні положення, що характеризуються універсальністю, загальною значимістю, вищою імперативністю, забезпечують ефективність та визначають провідні особливості та зміст діяльності органів державної влади, наділених компетенцією з організації та проведення перевірок додержання чинного лісового законодавства України фізичними та юридичними особами.

До загальних принципів такого контролю, з урахуванням вищевведених наукових позицій, можна віднести принципи верховенства права; справедливості; законності; демократизму; гуманізму; гласності; об'єктивності; професіоналізму; системності; універсальності; плановості; незалежності контрольних органів; централізму; науковості; відповідальності; відповідності заходів впливу, що застосовуються до порушників, здійсненим правопорушенням; реальності; повноти; дієвості та результативності; оперативності; офіційності.

До спеціальних принципів ми пропонуємо віднести принципи: забезпечення збереження і підвищення екологічного потенціалу лісів як складової національного багатства, що перебуває під особливою охороною держави; забезпечення сталого розвитку лісового фонду; пріоритету вимог екологічної безпеки у використанні лісових ресурсів над економічними інтересами; автономності контролю і неприпустимості суміщення контрольних функцій з функціями управління лісами, що перебувають у державній власності; повноти відшкодування шкоди, заподіяної довкіллю внаслідок порушення лісового законодавства України; поєднання заходів економічного стимулювання і відповідальності у сфері використання та охорони лісів.

Слід відзначити також, що законодавче закріплення принципів державного контролю за використанням та охороною лісів дозволить, з нашого погляду, істотно оптимізувати законодавче регулювання даного виду державного екологічного контролю в цілому, зробити систему правового регулювання цих відносин більш стрункою та продуманою. Водночас, поряд з вирішенням техніко-юридичних завдань, у цьому контексті можуть бути поставлені та вирішені і деякі питання щодо зміцнення законності і правопорядку в лісово-правовій галузі, оптимізації ведення лісового господарства на засадах сталого та “підтримного розвитку” (В.П. Непийвода [21]) тощо.

Тому вагомим практичним моментом є питання щодо доцільності нормативного закріплення принципів такого контролю у цій же статті або в іншій спеціальній статті Лісового кодексу України.

На наш погляд, особливої потреби в цьому немає, якщо, звичайно, законодавець не деталізує процедуру здійснення державного контролю в лісовій сфері через прийняття спеціального закону, як це було зроблено у випадку регулювання державного контролю за охороною та використанням земель. У такому випадку закріплення таких принципів виглядатиме обґрунтованим і доцільним з огляду на автономне значення контролю та наявність окремого законодавчого регулювання, зосередженого у рамках відповідного закону.

У протилежному випадку окремі принципи державного контролю можуть знайти своє нормативне закріплення у визначенні переліку принципів лісового законодавства України, тобто в межах Розділу I “Загальні положення” Лісового кодексу України [16], чого дотепер не зроблено, хоч, потреба в цьому, очевидно, існує. Останній підхід виглядає більш доцільним з огляду на необхідність збереження тенденції до кодифікації відповідного нормативного матеріалу в рамках передусім чинного Лісового кодексу України.

Ухвалення ж окремого законодавчого акта з питань здійснення державного контролю за використанням та охороною лісів призведе до декодифікації лісового законодавства – за аналогією з відповідними процесами, що відбуваються в рамках земельного законодавства, в рамках якого чинний Земельний кодекс України фрагментовний окремими законодавчими актами, що регулюють відносно вузькі “ділянки” земельно-правових відносин (у тому числі і питання здійснення державного земельного контролю).

Отже, як висновки проведеного дослідження порушеної проблеми, можна запропонувати такі тези.

Під принципами державного контролю за використанням та охороною лісів пропонується розуміти науково обґрунтовані, закріплені прямо в законодавстві або такі, що виводяться із змісту законодавчих норм, основні положення, що характеризуються універсальністю, загальною значимістю, вищою імперативністю, забезпечують ефективність та визначають провідні особливості та зміст діяльності органів державної влади, наділених компетенцією з організації та проведення перевірок додержання чинного лісового законодавства України фізичними та юридичними особами.

Такі принципи перебувають у складних діалектичних взаємозв'язках з категоріями принципів лісового права та державної лісової політики, зумовлюються останніми як

суміжними правовими категоріями. Водночас вони посідають автономне місце в регулятивному механізмі здійснення державного контролю в лісовій галузі країни.

Зміст та особливості таких принципів визначається як на підставі нормативних приписів чинного лісового законодавства, зокрема в частині організації та здійснення державного лісового контролю, так і виводяться із змісту відповідних законодавчих норм, хоча прямо можуть ними не встановлюватися.

Оптимальним підходом до нормативного закріплення згаданих принципів ми вважаємо їх змістовне врахування при визначенні переліку принципів лісового законодавства України, тобто в межах Розділу I “Загальні положення” Лісового кодексу України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абашина Е.Н. Правовая охрана лесов Российской Федерации. Автореф. дисс. ... канд. юрид. наук. – Саратов, 2004. – 22 с.
2. Баканева Н.Г. Правовая охрана лесов в СССР. Дис. ... канд. юрид. наук. – М., 1985. – 192 с.
3. Быковский В.К. Использование лесов в Российской Федерации: правовое регулирование. – М.: Волтерс Клувер, 2009. – 232 с.
4. Ганюхина О.Ю. Правовое регулирование экологического контроля в Российской Федерации. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. – Саратов, 2007. – 29 с.
5. Гарашук В.М. Контроль та нагляд в державному управлінні. – Х.: Фоліо, 2002. – 176 с.
6. Горбовой В.Ф. Основные институты советского лесного права. – Свердловск: Свердловский юридический институт, 1983. – 73 с.
7. Грищайчук В.П. Стратегія розвитку потенціалу лісового комплексу України. Автореф. дис. ... канд. економ. наук. – Х., 2008. – 30 с.
8. Закон України “Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2007, N 29, ст. 389.
9. Зуев В.А. Організаційно-правові аспекти природокористування та охорони навколишнього природного середовища. Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Х., 2003. – 20 с.
10. Кіндюк Б.В. Принципи українського лісового права // Держава і право. – 2011. – Вип. 53. – С. 487-493.
11. Костицький В.В. Екологія перехідного періоду: держава, право, економіка. (Економіко-правовий механізм охорони навколишнього природного середовища в Україні). — 2-е вид. – К.: Інститут законодавчих передбачень і правової експертизи, 2003. – 772 с.
12. Костицький В.В. Лісове право України: Навч. посіб. – К.: ЗАТ “НІЧЛАВА”, 1999. – 164 с.
13. Крассов О.И. Право лесопользования в СССР / Отв. ред.: Колбасов О.С. – М.: Наука, 1990. – 238 с.
14. Куликова О.В. Правовые вопросы рационального использования и охраны лесов. – Саратов: Изд-во ГОУ ВПО «СГАП», 2004. – 154 с.
15. Лаевская Е.В. Организационно-правовое обеспечение охраны лесов в Республике Беларусь. Дис. ... канд. юрид. наук. – Минск, 1994. – 194 с.
16. Лісовий кодекс України від 21 січня 1994 р., в редакції від 8 лютого 2006 р. // ВВР. – 2006. - №21. – Ст. 170.
17. Малышев Д.В. Организационно-правовое обеспечение государственного лесного контроля. Дисс. ... канд. юрид. наук. – М., 2006. – 240 с.
18. Мельник П.В. Правова охорона лісів Карпатського регіону України. Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Івано-Франківськ: Прикарпатський ун-т ім. В. Стефаника, 2002. – 44 с.
19. Михайлова Е.С. Государственный контроль в области охраны атмосферного воздуха: Учебное пособие. – Оренбург: ГОУ ОГУ, 2004. – 99 с.
20. Немировский Е.И. Правовая охрана лесов. – М.: Россельхозиздат, 1987. – 110 с.
21. Непийвода В. П. Правове регулювання в галузі лісів: Доба утвердження підтримного розвитку.– К.: НДІ приватного права і підприємництва, 2004. – 339 с.
22. Печуляк В.П. Відносини у сфері лісового господарства: організаційно-правові аспекти державного регулювання. – Ірпінь: Нац. ун-т ДПС України, 2011. – 352 с.
23. Полянская Г.Н. Право государственной собственности на леса в СССР. – М.: Государственное изд-во юрид. лит-ры, 1959. – 407 с.
24. Сасов О.В. Кримінально-правова охорона лісу. Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – К.: Національна академія внутрішніх справ України, 2002. – 19 с.
25. Хом’яченко С.І. Правове забезпечення контролю за використанням та охороною земель в Україні. Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2004. – 19 с.
26. Чопик О. Поняття лісу як об’єкта правового регулювання // Вісник Львів. ун-ту. Серія юрид. – 2010. – Вип. 50. – С. 224–229.
27. Шершун С.М. Еколого-правове регулювання лісокористування в Україні. Дис. ... канд. юрид. наук, 2005. – 203 с.
28. Ялбулганов А.А., Пашенко А.В., Хрешкова В.В. Правовое регулирование использования лесов в Российской Федерации. – М.: Ин-т публично-правовых исследований, 2011. – 180 с.

УДК 347.121 (477)

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІПОТЕКИ ЗЕМЛІ ЯК СПОСОБУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ’ЯЗАННЯ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Луценко Д.С.

(аспірант Інституту законодавчих передбачень та правової експертизи)

Анотація. Розглядаються основні складові правового інституту іпотеки землі, порядок передачі землі в іпотеку та способи задоволення потреб кредиторів за договорами іпотеки землі. Висвітлюється місце іпотеки земель в системі права України,